

Planerade analysrapporter

Försäkringskassans Analysavdelning tar fram olika kunskapsunderlag. Exempelvis tar avdelningen fram statistik, besluts- och ledningsstödsinformation samt utgifts- och ärendevolymprognoser. Avdelningen gör också analyser och utvärderingar av socialförsäkringen, av dess administration samt av effekter på individer och samhälle. Underlagen används både inom Försäkringskassan och externt av regeringen, expertmyndigheter, forskare och media. Resultaten från utvärderingarna och de fördjupade analyserna presenteras bl.a. i olika former av analysrapporter. I detta dokument beskrivs kortfattat de inplanerade analysrapporterna.

Analysrapporterna har oftast ett av fyra olika publikationsformer. Dessa är: Regeringsuppdrag, Socialförsäkringsrapporter, Korta analyser och PM. Planerade analyser i serien Korta Analyser redovisas på egen lista.

Rapporterna publiceras löpande på Försäkringskassans hemsida (FK.se) under rubriken *Statistik och analys/publikationer*. I vissa fall publiceras även artiklar i vetenskapliga tidskrifter. Nedan är länken till rapporterna som ligger på Försäkringskassans hemsida.

[Klicka här för att komma till rapporterna](#)

Listan över planerade analysrapporter uppdateras kontinuerligt då bl.a. datum för de egeninitierade projekten kan ändras, och nya analyser kan tillkomma. Rubrikerna är satta i ett tidigt skede och kan därför komma att förändras över tid.

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning	2
Sammanfattande översikt pågående och beslutade uppdrag	3
Pågående och beslutade regeringsuppdrag	4
Strategi för systematisk uppföljning av funktionshinderpolitiken	4
Pågående egeninitierade analyser	4
En förändrad handläggroll på Försäkringskassan	4
Avslag på ansökan om rätt till assistansersättning	5
Pappors föräldrapenninguttag och dess betydelse för den framtida pappa-barn-relationen	5
Hur kan Försäkringskassan utveckla sin kompetens att bemöta dem vi är till för i personliga möten?	6
Inkomsttrygghet vid längre sjukfrånvaro – ekonomisk standard på kort sikt och försörjning i ett längre tidsperspektiv	7
Får sjukskrivna som behöver det ett bra stöd tillbaka till arbete, och vilka faktorer bidrar eller hindrar?	7

Sammanfattande översikt pågående och beslutade uppdrag

Pågående och beslutade regeringsuppdrag: 1 st för GD-beslut

	Namn	GD
1.	Strategi för systematisk uppföljning av funktionshinderpolitiken	202302

Pågående egeninitierade analyser: 6 st för beslut vid Analysavdelningen

	Namn	AA
2.	En förändrad handläggarroll på Försäkringskassan	202212
3.	Avslag på ansökan om rätt till assistansersättning	202306
4.	Pappors föräldrapenninguttag och dess betydelse för den framtida pappa-barn-relationen	Pausad
5.	Hur kan Försäkringskassan utveckla sin kompetens att bemöta dem vi är till för i personliga möten?	202212
6.	Inkomsttrygghet vid längre sjukfrånvaro – ekonomisk standard på kort sikt och försörjning i ett längre tidsperspektiv	202212
7.	Får sjukskrivna som behöver det ett bra stöd tillbaka till arbete, och vilka faktorer bidrar eller hindrar?	202302, 202403

Egeninitierade analyser att starta under 2022: 2 st för beslut vid Analysavdelningen

8.	Studier med studiebidrag som villkor för familjeekonomiska bidrag – vilka påverkas och vad är konsekvenserna?	202212
9.	Sårbarhetsanalys av bidragsbrott med fokus på bosättning inom Sverige och utomlands	202212

Pågående och beslutade regeringsuppdrag

Strategi för systematisk uppföljning av funktionshinderpolitiken

Regeringen har beslutat om en strategi för systematisk uppföljning av funktionshinderpolitiken under 2021–2031. Strategin innebär att uppföljningen av funktionshinderpolitiken ska genomföras av ett antal angivna myndigheter, däribland Försäkringskassan. Syftet med strategin är att följa upp funktionshinderpolitiken utifrån det nationella målet. Som en riktlinje vid uppföljningen bör gälla att en redogörelse lämnas för hur de fyra områdena för genomförande av funktionshinderpolitiken har beaktats i myndighetens arbete, där det är tillämpligt, med att genomföra funktionshinderpolitiken. Detta gäller då principen om universell utformning, befintliga brister i tillgängligheten, individuella stöd och lösningar för individens självständighet samt att förebygga och motverka diskriminering (prop. 2016/17:188, sid 27). En redogörelse ska vidare lämnas för vilka åtgärder som har vidtagits med anledning av att det nationella målet ska bidra till ökad jämställdhet och till att barnrättsperspektivet ska beaktas.

Kontaktperson: Alma Wennemo-Lanninger

Ansvarig chef: Ulrika Eriksson

Publicering: Årsredovisningen

Pågående egeninitierade analyser

En förändrad handläggarroll på Försäkringskassan

Bakgrund: En av Försäkringskassans största och viktigaste yrkesgrupper är handläggarna av socialförsäkringens förmåner. Dock visar flera studier om Försäkringskassans verksamhet som på olika sätt undersöker handläggarnas uppdrag att handläggarnas yrkesroll och uppdrag behöver förändras. Studierna anger bland annat att handläggarnas olika utbildningsbakgrund har medfört att de gör olika bedömningar i likartade ärenden, att en alltför hög personalomsättning bland handläggarna drivs av otrivsel med arbetsuppgifterna och ökad detaljstyrning och att handläggarrollen i allt ökad grad upplevs som urholkad, med ökad administration och mindre kvalificerade uppgifter. En del studier lyfter också fram att pendligen i Försäkringskassans styrning har påverkat rättssäkerheten, eftersom handläggarna tenderar att styras mot att göra bedömningar av exempelvis rätten till sjukpenning mot bakgrund av om myndighetens inriktning är mot ett ökat förtroende eller sänkta sjuktal.

Behovet av en förändrad handläggarroll återfinns även i några av Försäkringskassans centrala styrdokument, där det står att myndigheten behöver stärka sin utredningskompetens och kompetens att motivera beslut, särskilt inom sjukförsäkringen.

Syfte och frågeställningar: Studiens syfte är att undersöka hur centrala aktörer på Försäkringskassan ser på förutsättningarna för och behovet av en förändrad handläggarroll. Det finns redan många studier som har undersökt Försäkringskassans handläggare och som lyfter fram behovet av en förändring. Därför fokuserar denna studie på hur synen på handläggarrollen och utvecklingsbehov ser ut bland andra relevanta yrkesgrupper på myndigheten såsom beslutsfattare, verksamhetsutvecklare och HR-personal. För att begränsa och koncentrera studien undersöks uppfattningar om handläggarrollen inom sjukförsäkringen, med fokus på sjukpenningen.

Studien utgår från följande övergripande frågeställningar:

- Hur ser nyckelaktörerna på syfte med och behov av en förändrad handläggroll?
- Vilka risker med och förutsättningar för en förändrad handläggroll ser nyckelaktörerna?
- Vilka förändringar i rekrytering och kompetensutveckling anser nyckelaktörerna behövs för att förändra handläggrollen?
- Hur ser nyckelaktörerna på behov av förändringar i styrning och ledning för att utveckla och vidmakthålla en förändrad handläggroll?
- Hur ser nyckelaktörerna på de pågående förändringarna inom handläggningen av sjukpenningen i förhållande till upplevda behov av en förändrad handläggroll?

Kontaktperson: Ann-Sofie Bakshi

Ansvarig chef: Jon Dutrieux

Publicering: December 2022

Avslag på ansökan om rätt till assistansersättning

Bakgrund: Både antalet och andelen som inte bedömts ha rätt till assistansersättning och därmed fått avslag på sin ansökan har ökat gradvis över tid. Ungefär en tredjedel av dem som fick avslag på sin ansökan om assistansersättning 2018 bedömdes inte tillhöra personkretsen för LSS. Eftersom inga förändringar har skett i personkretsens utformning – varken i regelverk eller i Försäkringskassans interna styrdokument – beror det sannolikt på att gruppen som ansöker om assistansersättning har förändrats.

Syfte/frågeställningar: Varför är det många som ansöker om assistansersättningen som inte bedöms tillhöra personkretsen eller bedöms ha få timmar i grundläggande behov? Vilka informationsinsatser kan Försäkringskassan bistå i för att tydliggöra vilka som tillhör målgruppen för assistansersättning och vilka som (även) kan ansöka om andra stöd från kommun och region?

Kontaktperson: Martin Hurtig

Ansvarig chef: Ulrika Eriksson

Publicering: vår/sommar 2023

Pappors föräldrapenninguttag och dess betydelse för den framtida pappa-barn-relationen

Bakgrund: Regeringens jämställdhets- och familjepolitik pekar ut ett jämställt föräldraskap som en grundbult i vägen mot jämställdhet. En ofta använd indikator på ett jämställt föräldraskap på samhällsnivå är hur föräldrar fördelar nyttjandet av föräldraförsäkringen.

Flera tidigare studier har visat att det finns kopplingar mellan hur föräldraförsäkringen fördelas och framtida fördelning av omsorgs- och hemarbete. I debatten finns även ofta ett antagande om att föräldraledigheten påverkar relationen mellan förälder och barn och att pappor som är föräldralediga får en närmare och/eller bättre relation med sina barn än pappor som inte är föräldralediga, men tidigare studier om detta är begränsade. Mer kunskap om huruvida pappors föräldraledighet kan ha mer långsiktiga effekter på relationen mellan barnet och pappan, kan bidra till att Försäkringskassan bättre kan verka för ett jämställt uttag av föräldraförsäkringen.

Syfte/frågeställningar: Syftet med analysen är att undersöka om barn vars pappa har tagit ut föräldrapenning för dem upplever att de har en bättre relation till sin pappa, jämfört med barn vars pappor inte har tagit ut någon föräldrapenning.

Studiepopulationen kommer från forskningsprojektet KUPOL (för mer information: <https://ki.se/gph/forskningsprojektet-kupol-kunskap-om-ungas-psykiska-halsa-och-larande-ephir>), som omfattar ca 4 000 barn födda åren 2000 och 2001. Forskningsprojektet har genomförts vid Institutionen för Global Folkhälsa på Karolinska Institutet. Omfattande enkät- och registerdata finns tillgänglig från barnen i åldern 14–16 år, samt deras föräldrar. Samtliga deltagare har givit skriftligt informerat samtycke och godkännande från etikprövningsnämnd finns.

Kontaktperson: Hanna Hultin, 072-599 27 52

Ansvarig chef: Ulrika Eriksson

Publicering: pausad

Hur kan Försäkringskassan utveckla sin kompetens att bemöta dem vi är till för i personliga möten?

Bakgrund: Samtal med försäkrade, särskilt på telefon, är en central del av Försäkringskassans verksamhet. Handläggare svarar på frågor, ger råd, söker lösningar på de försäkrades problem, gör bedömningar och delger beslut. Svåra samtal med försäkrade utgör också många handläggares arbetsvardag. Under de senaste tolv månaderna har Försäkringskassan tagit emot ca fem miljoner telefonsamtal. Hur vi hanterar dessa samtal är av central betydelse för hur de försäkrade upplever oss. Det kan även ha stor betydelse både för förtroendet för myndigheten och tilltron till socialförsäkringen.

Mot bakgrund av ovanstående finns det behov av kunskap om hur väl Försäkringskassans handläggare lyckas hantera de skilda samtal som vi tar emot. Det finns också behov av att identifiera förutsättningarna för att kunna ge god service, men också framgångsrika verktyg för att i samtalen ta reda på vilken typ av kommunikation som kan behövas. Sådana verktyg kan vara delvis gemensamma för alla samtal, delvis specifika för olika delar av Försäkringskassans verksamhet.

Vid Kriminalvårdens frivård har ett utvecklingsarbete bedrivits på basis av forskning om samtal, där slutsatser från resultaten först testats i en pilot. Därefter utvärderades piloten och de arbetssätt som bedömdes vara framgångsrika har sedan implementerats i hela organisationen. Det kan vara värt att undersöka om motsvarande skulle kunna vara tillämpligt inom socialförsäkringsområdet.

Syfte/frågeställningar: Analysen har två huvudsakliga syften: 1) att utveckla kunskapen om hur olika situationer hanteras i samtal mellan handläggare och försäkrade. 2) att använda kunskaperna i utbildningsinsatser för att förbättra myndighetens bemötande och den service som ges till de försäkrade.

Kontaktperson: Elin Thunman, 010-1162526

Ansvarig chef: Matilde Millares

Publicering: 2022

Inkomsttrygghet vid längre sjukfrånvaro – ekonomisk standard på kort sikt och försörjning i ett längre tidsperspektiv

Bakgrund: Tidigare analyser har visat att den del av arbetsinkomsten som är försäkrad i den allmänna sjukpenningförsäkringen har minskat i takt med stigande reallöner (se t.ex. Kort analys 2020:2). Det innebär att en av fyra på svensk arbetsmarknad har en förväntad kompensationsgrad i sjukpenningförsäkringen på under 50 procent. Att undersöka den faktiska kompensationsgraden och disponibel inkomst för dem som haft sjukpenning under en längre period ger viktig kunskap för att bedöma om sjukförsäkringen fyller sitt syfte att ge ekonomisk trygghet vid sjukdom och nedsatt arbetsförmåga.

År 2008 skärptes regelverket inom sjukförsäkringen med bland annat snävare kriterier för nybeviljande av sjukersättning samt tidsgränser vid bedömning av arbetsförmågan för sjukpenning. Sedan 2015 skärptes också tillämpningen av regelverket med ökad andel avslag i sjukpenningärenden som följd. Ett fåtal studier har genomförts av individer som av olika skäl lämnar sjukförsäkringen men de har endast studerat försörjningen på något års sikt. Arbetslivsinriktad rehabilitering och återgång i arbete kan ta lång tid särskilt vid psykiatriska diagnoser och därför behövs längre uppföljningstid för att belysa den framtida försörjningssituationen. Ökad kunskap om olika gruppers möjligheter och svårigheter till fortsatt försörjning är viktig kunskap för att bedöma om sjukförsäkringen ger ett effektivt stöd för att individen ska återfå arbetsförmågan och återgå i arbete.

Syfte/frågeställningar: Studiens syfte är att för olika grupper med en långvarig sjukfrånvaro analysera den ekonomiska standarden under sjukskrivningsåret samt att i detalj följa upp försörjningssituationen på flera års sikt. De två centrala frågeställningar som studien ska besvara är:

1. Hur ser den ekonomiska standarden ut för långtidssjukskrivna kvinnor och män och olika socioekonomiska grupper och hur har den förändrats över tid?
2. Hur ser den framtida försörjningssituationen ut på flerårig sikt för olika grupper av tidigare långtidssjukskrivna och har det skett förändringar över tid?

Sammantaget utgör detta viktiga underlag för att bedöma förändringar i måluppfyllelsen för sjukförsäkringen vid längre sjukskrivningar. Observera att dessa studier i sig inte avser svara på vilka faktorer som bidragit till dessa förändringar.

Kontaktperson: Ulrik Lidwall, tel 010-116 97 26

Ansvarig chef: Jon Dutrieux

Publicering: För frågeställning 1 är planerad publicering i december 2022 och för frågeställning 2 i oktober 2023.

Får sjukskrivna som behöver det ett bra stöd tillbaka till arbete, och vilka faktorer bidrar eller hindrar?*Bakgrund*

Sjukförsäkringen ska, förutom ekonomisk trygghet, ge ett effektivt stöd för att individen ska återfå arbetsförmågan och återgå i arbete. Enligt socialförsäkringsbalken ska Försäkringskassan samordna rehabiliteringsinsatser, klarlägga behov av rehabilitering och se till att de försäkrade får den rehabilitering de behöver (30 kap. 9 § SFB).

Det finns många kunskapsluckor vad gäller rehabiliteringsprocessen och vilka faktorer som främjar återgång i arbete, inte minst när det gäller psykiatriska diagnoser. Kunskapen är även begränsad vad gäller vilka rehabiliteringsinsatser de försäkrade får och i vilken grad insatserna bidrar till att de försäkrade kan återgå i arbete. Överlag är kunskapen begränsad vad gäller den tänkta orsakskedjan mellan Försäkringskassans handläggning, de rehabiliteringsinsatser som andra aktörer ger och individernas återgång i arbete.

Syfte/frågeställningar

Studien ska besvara följande frågor: (1) I vilken grad återgår olika grupper av sjukskrivna till arbete och hur ser utvecklingen ut över tid? (2) Vilka faktorer påverkar återgången i arbete för personer som varit sjukskrivna en längre tid? (3) I vilken grad får sjukskrivna personer rehabilitering av hälso- och sjukvården respektive av arbetsgivare? Får de den rehabilitering de behöver för att kunna återgå i arbete? (4) Finns det några samband mellan Försäkringskassans handläggning, till den rehabilitering som sjukskrivna får och de försäkrades återgång i arbete? (5) Hur kan Försäkringskassan följa resultat och mål för sitt uppdrag att stödja sjukskrivna tillbaka i arbete?

Kontaktperson: Cecilia Eek 010–116 93 28

Ansvarig chef: Jon Dutrieux

Publicering: Prel. två delrapporter vt 2023 som besvarar fråga 1–2 respektive 3–4 och en huvudrapport ht 2024 som besvarar fråga 5